EUROOPA PARLAMENT

2004 *2009*

Kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjon

2008/2020(INI)

12.2.2009

RAPORTI PROJEKT

Ettepanek võtta vastu Euroopa Parlamendi soovitus nõukogule profiilide koostamise probleemi kohta, eriti etnilise päritolu ja rassi alusel, terrorismivastase võitluse, õiguskaitse, sisserände ning tolli- ja piirikontrolli valdkonnas
(2008/2020(INI))

Kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjon

Raportöör: Sarah Ludford

PR_INI_art114

SISUKORD

lehekülg

ETTEPANEK VÕTTA VASTU EUROOPA PARLAMENDI SOOVITUS NÕUKOGULE...3

ETTEPANEK VÕTTA VASTU SOOVITUS NÕUKOGULE (B6-0483/2007).....12

ETTEPANEK VÕTTA VASTU EUROOPA PARLAMENDI SOOVITUS NÕUKOGULE

profiilide koostamise probleemi kohta, eriti etnilise päritolu ja rassi alusel, terrorismivastase võitluse, õiguskaitse, sisserände ning tolli- ja piirikontrolli valdkonnas (2008/2020(INI))

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse Sarah Ludfordi poolt ALDE fraktsiooni nimel tehtud ettepanekut võtta vastu soovitus nõukogule profiilide koostamise probleemi kohta, eriti etnilise päritolu ja rassi alusel, terrorismivastase võitluse, õiguskaitse, sisserände ning tolli- ja piirikontrolli valdkonnas (B6-0483/2007);

– võttes arvesse rahvusvahelisi, Euroopa ja riiklikke inimõigustealaseid õigusakte: eelkõige kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelist pakti; Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni; Euroopa Liidu lepingut; Euroopa Ühenduse asutamislepingut; Euroopa Liidu põhiõiguste hartat (harta) ning liikmesriikide põhiseadusi ja õigusi ja tagatisi, mida need annavad üksikisikutele eraelu, andmekaitse, mittediskrimineerimise ja vaba liikumise valdkonnas;

– võttes arvesse Euroopa Nõukogu andmekaitsemeetmeid Euroopas; Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklit 8, Euroopa Nõukogu konventsiooni 108 üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel, Euroopa Nõukogu ministrite komitee soovitust liikmesriikidele R (87) 15, mis reguleerib isikuandmete kasutamist politsei valdkonnas[1], soovitust R (97) 18, mis käsitleb isikuandmete kogumist ja töötlemist statistilistel eesmärkidel[2], ja soovitust R (2001) 10 politseieetika Euroopa koodeksi kohta[3];

– võttes arvesse ELi andmekaitsealaseid sätteid; harta artikleid 7 ja 8, Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. oktoobri 1995. aasta direktiivi 95/46/EÜ üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta[4], nõukogu 27. novembri 2008. aasta raamotsust 2008/977/JSK kriminaalasjades tehtava politsei- ja õigusalase koostöö raames töödeldavate isikuandmete kaitse kohta[5];

– võttes arvesse rassilise diskrimineerimise vastaseid meetmeid; rahvusvahelist konventsiooni rassilise diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise kohta, Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklit 14 ja protokolli 12, EÜ asutamislepingu artiklit 13 ja nõukogu 29. juuni 2000. aasta direktiivi 2000/43/EÜ, millega rakendatakse võrdse kohtlemise põhimõte sõltumata isikute rassilisest või etnilisest päritolust;

---

[1] Vastu võetud ministrite komitee poolt ministrite asetäitjate 410. kohtumisel 17. septembril 1987.
[2] Vastu võetud ministrite komitee poolt ministrite asetäitjate 602. kohtumisel 30. septembril 1997.
[3] Vastu võetud ministrite komitee poolt ministrite asetäitjate 765. kohtumisel 19. septembril 2001.
[4] EÜT L 281, 23.11.1995, lk 31.
[5] ELT L 350, 30.12.2008, lk 60.

– võttes arvesse ELi õigusakte julgeoleku ja terrorismivastase võitluse valdkonnas, sealhulgas politsei- ja õigusalase koostöö ning teabe ja jälitusteabe vahetuse valdkonnas, nagu nõukogu 20. septembri 2005. aasta otsus 2005/671/JSK terroriaktidega seotud teabevahetuse ja koostöö kohta[1], nõukogu 18. detsembri 2006. aasta raamotsust 2006/960/JSK Euroopa Liidu liikmesriikide õiguskaitseasutuste vahelise teabe ja jälitusteabe vahetamise lihtsustamise kohta[2], nõukogu 23. juuni 2008. aasta otsust 2008/615/JSK piiriülese koostöö tõhustamise kohta, eelkõige seoses terrorismi- ja piiriülese kuritegevuse vastase võitlusega[3], ning nõukogu 23. juuni 2008. aasta otsust 2008/616/JSK, millega rakendatakse otsust 2008/615/JSK[4];

– võttes arvesse olemasolevaid ja kavandatavaid ELi andmebaase, nagu Schengeni infosüsteem, Eurodac ja viisainfosüsteem, ning biomeetriliste andmete kogumise meetmeid, nagu need, mis on mõeldud elamislubade ja passide jaoks, mis ka võimaldavad luua andmebaase;

– võttes arvesse ettepanekut luua „e-piirid", nagu mainitud komisjoni teatises „Järgmiste Euroopa Liidu piirihaldusmeetmete ettevalmistamine", milles tehakse ettepanek kehtestada integreeritud piirihaldus koos automaatse piirikontrolliga, mis hõlmab registreeritud reisija programmi ja sisenemise-väljumise süsteemi[5];

– võttes arvesse Euroopa Liidu ja Ameerika Ühendriikide vahelist lepingut, mis käsitleb lennuettevõtjate poolt broneeringuinfo töötlemist ja edastamist Ameerika Ühendriikide Sisejulgeolekuministeeriumile (2007. aasta broneeringuinfo leping)[6], samuti ettepanekut võtta vastu nõukogu raamotsus broneeringuinfo kasutamise kohta õiguskaitse eesmärkidel[7] ning Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti, Euroopa andmekaitseinspektori, artikli 29 töörühma ning politsei- ja õigusalase koostöö töörühma arvamusi selle ettepaneku kohta;

– võttes arvesse asjaomast riikide pretsedendiõigust, näiteks Saksamaa konstitutsioonikohtu otsust *polizeiliche präventive Rasterfahndung'*i kohta[8] ja Ühendkuningriigi parlamendi ülemkoja otsust Tšehhi romide kohta[9] ning Euroopa Inimõiguste Kohtu pretsedendiõigust, eelkõige kohtuasju Timišev *v.* Venemaa[10], Nachova ja teised *v.* Bulgaaria[11], D.H ja teised *v.* Tšehhi Vabariik[12] ning S. ja Marper *v.* Ühendkuningriik[13], ning Euroopa Ühenduste Kohtu pretsedendiõigust, eelkõige kohtuasja Huber *v.* Saksamaa

[1] ELT L 253, 29.9.2005, lk 22.
[2] ELT L 386, 29.12.2006, lk 89.
[3] ELT L 210, 6.8.2008, lk 1.
[4] ELT L 210, 6.8.2008, lk 12.
[5] KOM(2008)0069.
[6] ELT L 204, 4.8.2007, lk 18.
[7] KOM(2007)0654.
[8] Saksamaa konstitutsioonikohtu otsus, BVerfG, 1 BvR 518/02, 4.4.2006, Absatz-Nr. (1-184).
[9] House of Lords, 9 December 2004, R v. Immigration Office at Prague Airport and another (Respondents) ex parte European Roma Rights Centre and other (Appellants) [2004], UKHL 55, paragraph 101.
[10] Timišev *v.* Venemaa, 13. detsember 2 005, nr. 55762/00 ja 55974/00, Euroopa Inimõiguste Kohus, 2005-XII.
[11] Nachova ja teised *v.* Bulgaaria [GC], 26. veebruar 2004, nr 43577/98 ja 43579/98, Euroopa Inimõiguste Kohus, 2005-VII.
[12] D.H. ja teised *v.* Tšehhi Vabariik, 13. november 2007, nr 57325/00.
[13] S. ja Marper *v.* Ühendkuningriik, 4. detsember 2008, nr 30562/04 ja 30566/04.

Liitvabariik[1];

– võttes arvesse terrorismivastases võitluses inimõiguste ja põhivabaduste edendamise ja kaitse ÜRO eriraportööri Martin Scheinini aruannet[2], Euroopa Nõukogu inimõiguste voliniku Thomas Hammarbergi artiklit „Eraelu puutumatuse õiguse kaitse terrorismivastases võitluses”[3], Euroopa Nõukogu rassismi ja sallimatuse vastu võitlemise Euroopa komisjoni (ECRI) üldist poliitilist soovitust nr 8 rassismi vastu võitlemise kohta terrorismivastases võitluses[4] ja üldist poliitilist soovitust nr 11 politseitöös rassismi ja rassilise diskrimineerimise vastu võitlemise kohta[5] ning Euroopa Liidu põhiõiguste sõltumatute ekspertide võrgustiku aruannet „Etniliste profiilide koostamine”[6];

– võttes arvesse kodukorra artikli 114 lõiget 3 ja artiklit 94;

– võttes arvesse kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjoni raportit ja väliskomisjoni arvamust (A6-0000/2009),

Profiilide koostamine ja andmete hankimine

A. arvestades, et profiilide koostamine, mis toimub sageli arvutipõhiste andmete automaatse hankimise teel, nõuab uurimist, sest see põhineb vastuoluliselt üldreeglil, et õiguskaitsealased otsused peavad põhinema üksikisiku konkreetsel käitumisel; profiilide koostamine on uurimismeetod, mille puhul hangitakse inimeste kohta eri allikatest teavet, mis võib hõlmata nende etnilist päritolu, rassi, rahvust ja usku, mille põhjal püütakse määratleda ja potentsiaalselt karistada neid, kes võivad olla kahtlustatavad kriminaalkuriteos või terrorismiaktis, ning seda võib määratleda järgmiselt:

füüsiliste, käitumuslike või psühholoogiliste tunnuste kogumite süstemaatiline seostamine konkreetsete kuritegudega ning nende kasutamine alusena õiguskaitsealaste otsuste tegemisel [7]

või, täpsustades seost andmete hankimise ja profiili koostamise vahel:

meetod, mille puhul teatavasse kategooriasse kuuluva isiku tunnuste kogum tuletatakse mineviku põhjal ning seejärel otsitakse andmebaasidest isikuid, kelle tunnused selle kogumiga enam-vähem ühte langevad[8]*;*

B. arvestades, et profiili koostamist, millel on konkreetne rassiline või etniline alus ja mis seetõttu tekitab muret konflikti pärast mittediskrimineerimise normidega, võib määratleda järgmiselt:

---

[1] Otsus kohtuasjas C-524/06: EKL 2008, lk I-0000.
[2] ÜRO dokument A/HRC/4/26, 29. jaanuar 2007.
[3] CommDH/Issue Paper (2008)3, Strasbourg, 17. november 2008.
[4] CRI (2004) 26, vastu võetud 17. märtsil 2004.
[5] CRI (2007) 39, vastu võetud 29. juunil 2007.
[6] CFR-CDF, arvamus 4.2006: http://ec.europa.eu/justice_home/cfr_cdf/doc/avis/2006_4_en.pdf.
[7] Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti arvamus ettepaneku kohta võtta vastu nõukogu raamotsus broneeringuinfo kasutamise kohta õiguskaitse eesmärkidel, punkt 35.
[8] House of Lords Report: Clarke R, Profiling: A Hidden Challenge to the Regulation of Data Surveillance, 1993, para 33, footnote 41.

rassi või etnilise päritolu, usu või riikliku päritolu süstemaatiline kasutamine õiguskaitse alastes otsustes ainsa asjaoluna või ühena mitmest asjaolust olenemata sellest, kas asjaomased isikud on tuvastatud automaatse süsteemi alusel või mitte[1]

või

tunnuste nagu rassi, nahavärvi, keele, usu, rahvuse või riikliku või etnilise päritolu kasutamine politsei poolt ilma objektiivse ja mõistliku põhjenduseta kontrollimisel, järelevalves või uurimistegevuses[2]*;*

C. arvestades, et kuna profiili koostamist, ükskõik kas see toimub andmete hankimise või politsei ja teiste asutuste tegevuse kaudu, kasutatakse järjest rohkem õiguskaitse- ja piirikontrolli vahendina, on liiga vähe tähelepanu pööratud selle tulemuslikkusele ning õiguskaitsemeetmete arendamisele ja rakendamisele, et tagada eraelu puutumatuse kaitse ja diskrimineerimise vältimine;

D. arvestades, et profiilid võivad olla:

i) *kirjeldavad*, kui nad põhinevad tunnistajate ütlustel ja muul teabel kuritegude toimepanijate kohta või toimepandud kuritegude tunnustel, ning seetõttu aitavad kaasa konkreetsete kahtlusaluste kinnipidamisele või sama mustrit järgivate kuritegude avastamisele; või

ii) *ennustavad*, kui nende abil leitakse seos minevikusündmuste jälgitavate muutujate ja hetkeandmete ning jälitusteabe vahel, et teha järeldusi, mille abil usutakse tuvastada neid, kes võivad olla seotud mingi tulevikus toimepandava või veel avastamata kuriteoga[3];

Õiguslikud kohustused

E. arvestades, et õiguskaitset tuleb alati teostada austades põhiõigusi, sealhulgas õigust era- ja pereelule, isikuandmeid kaitstes ja diskrimineerimata; on veendunud, et kuigi tihe rahvusvaheline koostöö on terrorismi ja tõsiste kuritegudega võitlemisel vältimatu, peab igasugune selline koostöö vastama rahvusvahelisele õigusele ning võrdse kohtlemise ja nõuetekohase õiguskaitse Euroopa normidele ja väärtustele, eeskätt selleks, et EL ei õõnestaks oma usaldusväärsust inimõiguste edendajana rahvusvahelisel tasandil;

F. arvestades, et nii kirjeldava kui ennustava profiili koostamine võib olla seaduslik uurimisvahend, mis põhineb konkreetsel, usaldusväärsel ja õigeaegsel teabel, mis peegeldab *tegureid, mille seos teatava kriminaalse käitumisega on teaduslikult tõestatud*[4], kui selliste profiilide alusel võetud meetmed vastavad vajaduse ja proportsionaalsuse

[1] Oliver De Schutter ja Julie Ringelheim (2008). „Ethnic Profiling: A Rising Challenge for European Human Rights Law," *Modern Law Review*, 71(3):358-384.
[2] Rassismi ja sallimatuse vastu võitlemise Euroopa komisjoni üldine poliitiline soovitus nr 11, mainitud eespool, punkt 1.
[3] Terrorismisvastases võitluses inimõiguste ja põhivabaduste edendamise ja kaitse ÜRO eriraportööri aruanne, lõige 33.
[4] Samas.

õiguslikele kriteeriumidele;

G. arvestades, et politseieetika Euroopa koodeks annab juhiseid, et *politseiuurimine peab põhinema vähemalt tegeliku või võimaliku õigusrikkumise või kuriteo põhjendatud kahtlusel*, ning arvestades kinnitusi, et üksikisikuid ja ühiskonda tervikuna ohustav inimõiguste rikkumise tõenäosus[1] tekib sellise põhjendatud kahtluse puudumise korral, kui profiili koostamine põhineb stereotüüpidel või eelarvamustel;

H. arvestades, et ennustava profiili koostamine, kus kasutatakse andmebaaside vaheliste ristviidete põhjal koostatud laiaulatuslikke profiile ning kajastatakse läbiproovimata käitumisüldistusi või –mustreid, mille kohta arvatakse, et see võib tõenäoliselt viidata mõnele tulevikus toimepandavale või veel avastamata kuriteole või terrorismiaktile, tekitab sügavat muret eraelu puutumatuse pärast ja võib endast kujutada eraelu puutumatuse õiguse rikkumist Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikli 8 ja harta artikli 7 alusel[2];

I. arvestades, et Euroopa Inimõiguste Kohtu pretsedendiõiguses on selgelt väljendatud, et Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikli 8 lõike 2 erandite kohaldamine on lubatud ainult siis, kui need on kooskõlas õigusega ja demokraatlikus ühiskonnas vajalikud[3], nagu kinnitati ka eespool nimetatud hiljutises kohtuotsuses S. ja Marper *v.* Ühendkuningriik*,* milles leiti, et Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklit 8 on rikutud: *süütegudes kahtlustatavate, kuid süüdi mõistmata isikute sõrmejälgede, rakuproovide ja DNA profiili säilitamise volituste üldine ja vahettegematu olemus (...)*;

J. arvestades, et eespool nimetatud kohtuasjas S. ja Marper *v.* Ühendkuningriik langetatud Euroopa Inimõiguste Kohtu otsuses mainitud „häbimärgistamise ohu" tekkimine isikute puhul, keda õigusrikkumises ei ole süüdi mõistetud, kuid koheldakse samamoodi kui Ühendkuningriigi DNA andmebaasis sisalduvaid süüdimõistetud kurjategijaid, peaks ka tõstatama küsimuse, kas kohtu poolt õigeksmõistetud isikute isikuandmete töötlemine profiili koostamise eesmärgil on õiguspärane[4];

K. arvestades, et Saksamaa konstitutsioonikohus tunnistas oma eespool nimetatud otsuses põhiseaduse vastaseks *Rasterfahndungi* programmi, mille käigus Saksa politseiasutused kogusid avalikest ja eraandmebaasidest isikuandmeid eeldatavasti islamiusuliste ja ülikoolis õppivate või õppinud 18–40-aastaste meeste kohta, selleks et (ebaõnnestunult) tuvastada terrorismis kahtlustatavaid, ning et kohus leidis oma otsuses, et andmete hankimine on ebaseaduslik isikuandmetesse ja eraellu tungimine, mida ei saa õigustada kui reageerimist terrorismiga seotud üldisele ohuolukorrale, mis on pidevalt olnud olemas alates 11. septembri terrorirünnakutest, vaid milleks on vaja „konkreetse ohu", näiteks terrorirünnakute ettevalmistamise või tellimise tõendamist;

---

[1] Samas. lõige 33. Vt ka ELi aruannet "Etnilise profiili koostamine". Euroopa Liidu põhiõiguste sõltumatute ekspertide võrgustik, eespool nimetatud, lk 9–13.

[2] Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti arvamus ettepaneku kohta võtta vastu nõukogu raamotsus broneeringuinfo kasutamise kohta õiguskaitse eesmärkidel, punkt 4.

[3] Asjaomase kohtupraktika kohta lühiülevaate saamiseks vt: E. Brouwer, Towards a European PNR System?, Euroopa Parlamendi poliitikaosakonna C (kodanikuõigused ja põhiseadusküsimused) teostatud uurimus, dokument PE 410.649, jaanuar 2009, punkt 5, lk 16-17.

[4] Eespool nimetatud Euroopa Inimõiguste Kohtu otsus kohtuasjas S. ja Marper *v.* Ühendkuningriik, punkt 125.

Tulemuslikkus

L. arvestades, et andmete hankimise ja profiilide koostamise kasulikkus on seatud kahtluse alla mitmetes Ameerika uuringutes, sealhulgas:

(i) ühes Cato Instituudi uuringus nenditi:

kuigi andmete hankimisest on kasu paljudel eesmärkidel, ei sobi see terroristide avastamise probleemi lahendamiseks. Oleks kahju, kui andmete hankimist terrorismi avastamise eesmärgil peetaks väärtuslikuks riigi julgeolekuorganite, õiguskaitseorganite ja tehnoloogiaringkondade hulgas, sest andmete hankimise jätkamine sellel eesmärgil raiskaks maksumaksja dollareid, rikuks tarbetult eraelu puutumatust ja kodanikuõigusi ning suunaks riiklikus julgeolekus töötavate meeste ja naiste väärtusliku aja ja energia vale eesmärgi täitmisele[1]*;*

(ii) USA National Research Council'i uuringus andmete hankimise ja käitumise jälgimise meetodite kohta sisejulgeolekuministeeriumile jõuti järeldusele, et:

terroristide automaatne tuvastamine andmete hankimise kaudu… ei ole ei eesmärgina teostatav ega tehnoloogia arengu alaste pingutuste eesmärgina soovitatav[2]*;*

M. arvestades, et andmete hankimise tulemuslikkust nõrgestab „nõel heinakuhjas" probleem, sest analüütikud peavad läbi vaatama tohutu hulga olemasolevaid andmeid; et seaduskuulekate kodanike jäetavate „digitaaljälgede" hulk on isegi suurem kui kurjategijate ja terroristide oma, kes oma isiku varjamiseks teevad märkimisväärseid pingutusi; ning et „väärtabamusi" on olulisel määral, mille tõttu ei satu kahtluse alla mitte ainult täiesti süütud inimesed, kelle eraellu võidakse tungida, vaid jäävad tuvastamata tegelikud kahtlusalused;

N. arvestades, et teistpidi probleemiks on nende kurjategijate kahe silma vahele jätmine, kes profiiliga kokku ei sobi, nagu Londoni 7. juuli 2005. aasta pommirünnakute peamees, kes "oli sattunud luureteenistuste tähelepanu alla kui kaasosaline teistele meestele, keda kahtlustati terroristliku pommirünnaku vandenõus osalemises… kuid… teda ei jälitatud, sest tema puhul ei olnud piisavalt "linnukesi" enne 2005. aasta juulit koostatud terrorismis kahtlustatava profiili kastikestes"[3];

O. arvestades, et profiilide koostamine, mis häirib kogukonnas valitsevaid häid suhteid ja võõrandab teatavad kogukonnad koostööst õiguskaitseasutustega, töötaks vastu tõhusale võitlusele kuritegevuse ja terrorismi vastu, takistades luureandmete kogumist[4];

P. arvestades, et tõhus teabe kogumine teatavate kahtlusaluste kohta ja konkreetsete juhtlõngade järgimine on parim lähenemisviis terrorismi avastamiseks ja ennetamiseks

[1] Cato Instituudi poliitikaanalüüs nr 584, 11. detsember 2006: *'Effective Terrorism and the limited role of predictive data-mining'* by Jeff Jonas and Jim Harper.
[2] "Protecting Individual Privacy in the Struggle Against Terrorists: A Framework for Program Assessment." Kokkuvõte veebis : http://www.nap.edu/catalog/12452.html, lk 4.
[3] "Detectives draw up new brief in hunt for radicals," *The Times*, 28. detsember 2005.
[4] Terrorismivastases võitluses inimõiguste ja põhivabaduste edendamise ja kaitse ÜRO eriraportööri aruanne, punkt 62.

ning sellele täienduseks võivad juhukontroll ja kõiki võrdselt mõjutav kontroll, mida terroristidel on võimatu vältida, olla terrorismivastases võitluses tulemuslikumad kui profiilide koostamine[1];

Profiili koostamine etnilise päritolu alusel

Q. arvestades, et etnilise päritolu, rahvuse või usu kasutamine teguritena õiguskaitsega seotud uurimistes ei ole välistatud, kui see vastab mittediskrimineerimise normidele, sealhulgas Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklile 14, kuid et see peab olema tulemuslik, vajalik ja proportsionaalne, selleks et seaduslikult oleks lubatud erinev kohtlemine, mis ei kujuta endast diskrimineerimist;

R. arvestades, et stereotüüpsetel oletustel põhinevate profiilide koostamine võib tekitada avalikkuses vaenu ja ksenofoobiat isikute suhtes, kellel on teatud etniline, rahvuslik või usuline taust[2];

S. arvestades, et Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtupraktika on kinnitanud, et juhul kui rass on õiguskaitsetegevusele *ainsaks* aluseks, on tegu lubamatu diskrimineerimisega[3]; tuletades siiski meelde, et praktikas ei ole alati selge, kas rass või etniline päritolu oli ainus või otsustav alus sellisele tegevusele, ning sageli ilmneb selliste tegurite ülekaal alles siis, kui analüüsitakse õiguskaitsealase tegevuse mustreid;

T. arvestades, et kuigi puudub rahvusvaheline või Euroopa norm, mis otseselt keelaks „profiili koostamise etnilise päritolu alusel ”, võib Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtupraktikast sellise järelduse teha, ning nii rahvusvaheline konventsioon rassilise diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise kohta kui ka rassismi ja sallimatuse vastu võitlemise Euroopa komisjon on andnud selgelt mõista, et sellise tavaga rikutakse diskrimineerimise keeldu[4];

U. arvestades, et 2000. aasta rassismivastasel maailmakonverentsil vastuvõetud tegevuskavas nõuti riikidelt tungivalt, et nad kavandaksid, rakendaksid ja jõustaksid tõhusaid meetmeid rassiliste profiilide koostamise kaotamiseks[5]; et rassismi ja sallimatuse vastu võitlemise Euroopa komisjoni soovituses nr 8 rassismi vastu võitlemise kohta terrorismivastases võitluses on palutud riikide valitsustel tagada, et õigusaktidest ja eeskirjadest või nende rakendamisest õiguskaitse valdkonnas ei tuleneks diskrimineerimist; ning et Euroopa Liidu põhiõiguste sõltumatute ekspertide võrgustik on veendunud, et terroristide profiilid selliste tunnuste alusel nagu rahvus, vanus või sünnikoht kujutavad endast suurt diskrimineerimise ohtu[6];

V. arvestades profiilide koostamise meetodeid kasutavate või nende aluseks olevate

---

[1] Samas, punkt 61.
[2] Samas, punkt 40.
[3] Nt Euroopa Inimõiguste Kohtu otsus eespool nimetatud kohtuasjas Timišev *v.* Venemaa.
[4] Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti arvamus nõukogu raamotsuse kohta broneeringuinfo kasutamise kohta õiguskaitse eesmärkidel, punkt 39.
[5] Report of the World Conference against Racism, Racial Discrimination, Xenophobia and Related Intolerance (A/CONF.189/12), Programme of Action, paragraph 72.
[6] EU Network of Independent Experts on Fundamental Rights, "The balance between freedom and security in the response by the European Union and its member States to the Terrorist Threats" (2003), p. 21.

uurimistavade ja andmetöötlussüsteemide igakülgse hindamise vajadust ELis ja liikmesriikides, selleks et tagada riikide, Euroopa ja rahvusvaheliste õigusaktidega määratud kohustuste täielik täitmine ja hoida ära õigustamatut diskrimineerivat või eraellu tungivat mõju;

W. arvestades, et selliste operatsioonide suhtes tuleks rakendada järgmisi suuniseid, ning arvestades, et täieliku ja tõhusa kaitse tagamiseks on vaja ühendada kõik need erinevad kaitsevariandid,

1. edastab nõukogule järgmised soovitused:

   (a) igasugune isikuandmete töötlemine õiguskaitse ja terrorismivastase võitluse eesmärgil peab põhinema avaldatud õigusaktidel, mis on selged, konkreetsed ja siduvad ning mille suhtes sõltumatud andmekaitseasutused teevad tihedat ja tõhusat järelevalvet;

   (b) andmete kogumine ja profiilide koostamise meetodite kasutamine isikute puhul, keda ei kahtlustata konkreetses kuriteos või ähvarduses, peab olema tõendatud eriti range „vajaduse” ja „proportsionaalsusega”;

   (c) faktilised ja luureandmed ning andmed eri andmesubjektide kategooriate kohta peavad olema selgelt eristatud;

   (d) juurdepääsu politsei ja salateenistuse toimikutele peaks lubama ainult iga üksikjuhtumit eraldi käsitledes ja konkreetsel eesmärgil ning see peaks olema liikmesriikide kohtuliku kontrolli all;

   (e) isikuandmete säilitamine peaks olema ajalise piiranguga;

   (f) andmete kogumine isikute kohta vaid sellel alusel, et nad on teatava rassilise või etnilise päritoluga, usutunnistusega, seksuaalse sättumuse või käitumisega, poliitiliste vaadetega või õigusaktidega sätestamata teatavate liikumiste või organisatsioonide liikmed, peaks olema keelatud;

   (g) eraisikud või riigiasutused tohiksid lasta arvutitel isikute kohta ilma inimeste abita otsuseid teha ainult erandkorras ning rangete kaitsemeetmete olemasolul;

   (h) õigusaktidega tuleb kehtestada tugevad kaitsemeetmed, et tagada politsei ja salateenistuste tegevuse, sealhulgas terrorismivastase tegevuse üle asjakohane ja tõhus kohtulik ja parlamentaarne kontroll;

   (i) arvestades võimalikke tagajärgi üksikisikutele, peab heastamine olema tõhus ja kättesaadav, selge teabega andmesubjektile kohaldatavate menetluste kohta, millega kaasneb õigus andmetele juurdepääsule ja nende parandamisele; j) kehtivaid ELi õigusakte tuleks uurida selles osas, millise rakendusala need annavad profiilide koostamisele, ning vajaduse korral, et vältida põhiõiguste rikkumist, tuleks kaaluda õigusreformi; Euroopa Liidu Põhiõiguste Ametile tuleks anda ülesanne viia läbi selline uurimus koos Euroopa andmekaitseinspektoriga;

0

0 0

2. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev soovitus nõukogule ja teavitamise eesmärgil komisjonile ning liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele.

19.12.2007

ETTEPANEK VÕTTA VASTU SOOVITUS NÕUKOGULE (B6-0483/2007)

vastavalt kodukorra artikli 114 lõikele 1

Sarah Ludford

fraktsiooni ALDE nimel

profiilide koostamise probleemi kohta, eriti etnilise päritolu ja rassi alusel, terrorismivastase võitluse, õiguskaitse, sisserände ning tolli- ja piirikontrolli valdkonnas

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse rahvusvahelisi, Euroopa ja riiklikke inimõigustealaseid õigusakte, näiteks Euroopa inimõiguste konventsioon ja põhiõiguste harta, ning võttes arvesse üksikisikutele eraelu puutumatuse, andmekaitse ja mittediskrimineerimise valdkonnas tagatavaid õigusi ja tagatisi ning ka asjaomast pretsedendiõigust;

– võttes arvesse Euroopa õigusakte terrorismivastase võitluse, kaasa arvatud politseikoostöö ja õigusalase koostöö ning teabe ja jälitusteabe vahetamise valdkonnas liikmesriikide vahel, näiteks nõukogu otsust 2005/671/JSK terroriaktidega seotud teabevahetuse ja koostöö kohta, nõukogu raamotsust 2006/960/JSK Euroopa Liidu liikmesriikide õiguskaitseasutuste vahelise teabe ja jälitusteabe vahetamise lihtsustamise (eelkõige raskete õigusrikkumiste, sealhulgas terroriaktide, korral) kohta ning nõukogu otsust piiriülese koostöö tõhustamise kohta, eelkõige seoses terrorismi- ja piiriülese kuritegevuse vastase võitlusega (Prümi lepingu ELi õiguskorda integreerimine);

– võttes arvesse ELi-USA broneeringuinfo töötlemise lepingut ja komisjoni ettepanekut ELi broneeringuinfo kasutamise kohta (KOM(2007)0654);

– võttes arvesse andmekaitsetagatisi, eriti direktiivi 95/46/EÜ üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ning esildatud nõukogu raamotsust kriminaalasjadega seotud politsei- ja õigusalase koostöö raames töödeldavate isikuandmete kaitse kohta;

– võttes arvesse ELi diskrimineerimisvastast poliitikat ning eriti rassilise võrdõiguslikkuse direktiivi 2000/43/EÜ ja direktiivi võrduse kohta tööhõives 2000/78/EÜ;

– võttes arvesse kodukorra artikli 114 lõiget 1,

A. tunnistades, et õiguskaitseasutuste vahelise koostöö tulemuslikkus kuritegevuse- ja terrorismivastases võitluses sõltub suurel määral nende võimest õigeaegselt saada ja vahetada teavet ja jälitusteavet;

B. arvestades, et etnilist päritolu, usutunnistust ja rahvuslikku päritolu kajastavate andmete puhul on tegu delikaatsete isikuandmetega, mida kaitsevad rangelt Euroopa õigusaktid,

kuid et kõnealune teave on mõnikord oluline eeluurimisele ja terrorismi ennetamisele, ning et valitsusväliste organisatsioonide teadusuuringud vihjavad, et profiilide koostamine õiguskaitse ja politseitöö valdkonnas suureneb, olles suunatud konkreetsetele etnilistele, rassilistele ja usulistele rühmadele ning meeleavaldajatele ja reisijatele;

C. teades, et jõupingutusi teabe saamiseks kogukondadelt, mis on oluline edukaks kuritegevuse- ja terrorismivastaseks võitluseks, võib tõsiselt õõnestada usalduse puudumine õiguskaitsesse ja eelkõige hirm diskrimineeriva mõju ees;

D. tunneb seega muret, et komisjoni ettepanek ELi broneeringuinfosüsteemi kohta, millega nähakse ette ELi reisivate reisijate isikuandmete kogumine, võib anda aluse profiilide koostamiseks, sealhulgas rassilisel või etnilisel alusel, kuna see näeb ette reisijate isikuandmete võrdlemise käitumismustrite ja tunnuste kombinatsiooniga, mille eesmärgiks on riskihindamise loomine, ning märgib, et kui reisija sobib kindlasse riskihinnangusse, võidakse teda määratleda kõrge riskiga reisijaks;

E. tunneb muret, et mõned liikmesriigid ja komisjon on teatanud kavadest koguda ja säilitada andmeid saabuvate või lahkuvate reisijate kohta, mis võib samuti viia isiklikel, sealhulgas delikaatsetel andmetel põhinevate profiilide koostamiseni;

F. arvestades, et põhiõiguste valdkonna sõltumatute ekspertide võrgustik soovitab oma arvamuses 4/2006, et profiilide koostamist etniliste või rassiliste tunnuste alusel tuleks igal juhul pidada ebaseaduslikuks;

G. arvestades, et julgeolekut ja õiguskaitset käsitlevates õigusaktides ja sellealases poliitikas on väga oluline austada inimõigusi ja põhivabadusi, näiteks õigust eraelu puutumatusele ja diskrimineerimise keeldu;

H. avaldades kahetsust, et korduvat muret, mida Euroopa Parlament on väljendanud profiilide koostamise pärast rassilisel, etnilisel ja käitumuslikul alusel andmekaitse, õiguskaitsealase koostöö, teabe ja jälitusteabe vahetamise, lennundusjulgestuse ja transpordi turvalisuse, sisserände ja piirihalduse ning diskrimineerimisvastaste meetmete kontekstis, ei ole seni veel piisavalt käsitletud, et saavutada kokkulepe õiguspärase kasutuse osas ja teha kindlaks mis tahes õiguslikud lüngad,

1. edastab nõukogule järgmised soovitused:

   (a) õiguskaitse teostamisel tuleb alati austada andmekaitset, põhiõigusi ja mittediskrimineerimise põhimõtet;

   (b) praeguste õiguskaitse ja julgeoleku tavade osas, millega kaasneb profiilide koostamine ja riskihindamine rassilistel, etnilistel ja käitumuslikel alustel, tuleks läbi viia teadusuuringuid, analüüse ja poliitilisi arutelusid koos selgituste ning nendest tavadest tulenevate kasude ja kahjude võrdlusega;

   (c) kehtivad õigusaktid tuleks läbi vaadata selles osas, millise ulatuse need annavad profiilide koostamisele, ja vajaduse korral tuleks kaaluda õigusreformi teostamist, et tagada diskrimineeriva mõju vältimine;

(d) delikaatsete isikuandmete õiguspärane ja õigusvastane kasutamine tuleb julgeoleku valdkonnas selgelt määratleda, samuti tuleks ergutada suuremat koostööd asjaomaste julgeolekuasutuste vahel profiilide koostamise mõistmisel ja nendega tegelemisel ning töötamist asjaomaste kogukondadega kõnealustes püüdlustes;

2. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev soovitus nõukogule ning teavitamise eesmärgil komisjonile ning liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele.